

Як розпізнати здібного учня?

Підтримка та розвиток здібних учнів є одним із пріоритетних напрямків сучасної освіти, оскільки добробут і процвітання держави залежить саме від здатності її громадян нестандартно, креативно мислити, впроваджувати перспективні інновації в різні сфери суспільного життя.

Тому перед педагогами постає проблема вчасного розпізнавання здібностей у дитини та відповідно створення умов для їх реалізації. Саме цьому актуальному питанню буде присвячена дана стаття. Найбільший внесок у розробку поняття «здібності» вніс відомий психолог Б.М.Теплов. Він виділив такі три основні ознаки здібностей:

- індивідуальні особливості дитини, які відрізняють одну дитину від іншої;
- забезпечують успішне виконання певного виду діяльності;
- здібності не зводяться лише до знань, умінь і навичок.

Незважаючи на те, що здібності не зводяться до знань, умінь та навичок (ЗУН), це ще не означає, що вони ніяк не пов'язані із знаннями та вміннями. Від здібностей залежить легкість та швидкість набуття знань, умінь та навичок. Набуття ж цих знань та умінь, у свою чергу, сприяє подальшому розвитку здібностей, тоді як відсутність відповідних навичок та знань гальмує розвиток здібностей.

На жаль, у повсякденній практиці поняття "здібності" та ЗУН часто ототожнюють, що призводить до помилкових висновків. Яскравою ілюстрацією сказаного може бути невдача В.І. Сурикова, який у майбутньому став видатним художником. Хоча видатні здібності В.І. Сурикова виявилися досить рано, необхідних умінь та навичок у малюванні в нього ще не було. Академічні педагоги відмовили В.І. Сурикову у вступі до Академії. Більше того, інспектор Академії, який

переглядав представлені В.І. Суриковим малюнки, заявив, що "за такі малюнки навіть мимо Академії треба заборонити ходити". Але майбутній художник протягом трьох місяців оволодів необхідними вміннями, і педагоги все ж таки зарахували його до Академії.

Здібності, на думку Б.М. Теплова, можуть існувати лише в постійному процесі розвитку. Здібність, яка не розвивається і яку людина перестас використовувати на практиці, з часом втрачається. Тільки завдяки постійним вправам, пов'язаним із систематичними заняттями такими складними видами людської діяльності, як музика, технічна та художня творчість, математика, спорт тощо, особистість підтримує та розвиває в собі відповідні здібності.

Чи тотожні поняття здібності і задатки?

Здібності розвиваються на основі задатків. Задатки - це вроджені анатомо-фізіологічні особливості кожного окремого індивіда, які є передумовами розвитку здібностей. До задатків слід віднести особливості функціонування різних аналізаторів, тип нервової діяльності. Наприклад, певні характеристики слухового сприйняття можуть стати основою для розвитку музичних здібностей. А задатки інтелектуальних здібностей проявляються насамперед у функціональній діяльності мозку – його більший або менший збудливості, рухливості нервових процесів, швидкості утворення тимчасових зв'язків та ін..

Не всі задатки людини обов'язково перетворюються на здібності. Задатки, коли бракує відповідних умов для переростання їх у здібності, так і залишаються нерозвиненими.

Які є види здібностей ?

Загальні здібності – це ті здібності, які впливають на успішність людини в різних видах діяльності. До них, наприклад, відносяться розумові здібності, тонкість та точність рухів руки, розвинена пам'ять, досконала мова тощо.

Спеціальні здібності – визначають успішність людини в специфічних видах діяльності, для яких потрібні особливі задатки і їх розвиток. Це, математичні, лінгвістичні, літературні, художні, спортивні здібності.

Часто загальні та спеціальні здібності взаємодоповнюються та взаємозбагачуються. Теоретичні здібності – визначають успішність людини в абстрактнотеоретичних міркуваннях, Практичні здібності – у конкретних, практичних діях. Такі здібності, на відміну від загальних та спеціальних, дуже рідко доповнюють один одного. Навчальні здібності – визначають успішність людини в навчанні та вихованні, засвоєнні нею знань, вмінь, навичок, формуванні якостей особистості. Творчі здібності – визначають можливість відкриттів і винаходів, створення нових предметів матеріальної і духовної культури.

Література:

- 1. Введение в психологию / [под ред. А.В. Петровского]. – М.: Академия, 1995. – 496 с. – С. 468 – 486.**
- 2. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін.]. – К.: Либідь, 2005. – 464 с. – С. 353 – 364.**
- 3. Немов Р.С. Психология. В 3 кн. – 4-е изд. – / Немов Р.С – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – Кн. 1: Общие основы психологии. – 688 с. – С. 374 – 390.**
- 4. Маклаков А. Г. Общая психология / Маклаков А. Г. – СПб: Питер, 2001. – 592 с.: ил. – С. 535 – 551.**
- 5. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / Рубинштейн С.Л. – СПб: Издательство «Питер», 2000. – 712 с.: ил. – С. 428–435.**
- 6. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. / М'ясоїд П.А. – К.: Вища шк., 2001. – 487 с. – С. 416 – 432.**
- 7. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навч. посіб. / Максименко С.Д. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. – С. 247 – 256.**
- 8. Лейтес Н.С. Психология одаренности детей и подростков / Лейтес Н.С. – М.: Академия, 1996. – 416**